ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ВА СПОРТ СОҲАСИДА ДАВЛАТ-ХУСУСИЙ ШЕРИКЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ

Юлдошев Улуғбек Асқар ўғли

Ўзбекистон давлат жисмоинй тарбия ва спорт университети таянч докторанти

Аннотация: Мазкур мақолада жисмоний тарбия ва спорт соҳасида давлат ва хусусий сектор ўртасида давлат-хусусий шерикликни ривожлантириш, молиялаштириш ҳамда соҳада ҳамкорликнинг истиқболи сифатида давлат хусусий шериклик лойиҳаларини амалга оширишга қаратилган таклиф ва тавсиялар келтирилган. Жисмоний тарбия ва спорт соҳасида давлат-хусусий шериклик лойиҳаларни амалга оширишда хорижий тажрибасини қўллаш ва молиялаштиришда қиёсий баҳолаш ва қайта кўриб чиқиш механизмини кенг жорий қилиш муҳимлтшги асосланган.

Калит сўзлар: давлат-хусусий шериклик, давлат-хусусий шериклик лойиҳалари, жисмоний тарбия ва спорт, давлат, хусусий сектор, бизнес, молиялаштириш, механизм, модель.

Abstract: This article presents proposals and recommendations aimed at developing, financing public-private partnership between the public and private sectors in the field of physical education and спорts and the implementation of public-private partnership projects as a prospect of cooperation in the field. In the field of physical education and спорts, it is important to widely introduce the mechanism of comparative assessment and revision in the application and financing of foreign experience in the implementation of public-private partnership projects.

Key words: public-private partnership, public-private partnership projects, physical education and спорts, public, private sector, business, financing, mechanism, model.

Кириш

Бугунги кунда мамлакатимизда давлат ва хусусий секторлар ўртасида янги иқтисодий муносабатларнинг ривожланган мамлакатлар тажрибасининг бир кўриниши бу давлат-хусусий шериклик муносабатларидир. Маълумки, иқтисодиётга инвестицияларни жалб қилишда асосий ички манбалар бу энг аввало давлат ва шу мамлакатда фаолият юритаётган хусусий бизнес субъектлари ҳисобланади. Иқтисодчи олимларнинг таъкидларига кўра, давлат-хусусий шериклик давлат билан хусусий секторнинг ижтимоий-иқтисодий аҳамияти юқори бўлган лойиҳаларга инвестицияларни жалб қилиш ва уни амалга ошириш мақсадида амалга ошириладиган биргаликдаги ҳамкорлигидир. Умуман олганда жамиятдаги очлик, қашшоқлик, ижтимоий нотенглик каби муаммолар қисқа муддатда ҳал қилиш имконининг мавжуд эмаслиги туфайли давлат-хусусий шериклиги орқали узоқ муддатли инвестицион ва бошқарув стратегияларни амалга ошириш йўли билан мамлакатда юқори ижтимоий қиймат яратилиши мумкин.

Ўзбекистонда 2022 йил давомида умумий қиймати 4,5 млрд.доллардан ортиқ бўлган жами 212 та давлат-хусусий шериклик лойиҳалари бўйича ишлар олиб борилди. Жумладан, энергетика соҳасида 8 та, соғлиқни сақлаш соҳасида 20 та, сув хўжалиги соҳасида 52 та, экология соҳасида 53 та, таълим соҳасида 48 та, маданият соҳасида 24 та, бандлик ва меҳнат муносабатлари соҳасида 2 та, транспорт, коммунал хизматлар, солиқ, ҳунармандчилик саноати ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш соҳаларида 1 тадан давлат-хусусий шериклик лойиҳалари амалга оширилаётганини кўришимиз мумкин [1].

Мамлатимизда ҳам давлат-хусусий шерикликни ҳуқуқий асоси сифатида Ўзбекистон Республикасининг 2019 йил 10 майдаги "Давлат-хусусий шериклик тўғрисида"ги ЎРҚ-537-сонли Қонуни, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 11 августдаги "Давлат-хусусий шериклик лойиҳаларини амалга оширишни жадаллаштириш ва уларни молиялаштириш тартибини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги 509-сонли ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 01 мартдаги "Жисмоний тарбия ва спорт соҳасида давлат-хусусий шерикликни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги 184-сонли Қарорлари қабул қилинганлиги давлат билан хусусий шериклар ўртасидаги мулкий муносабатларни ривожлантириш ҳамда ижтимоий ва иқтисодий муаммоларни жойларда бартараф этишда хусусий сектор билан давлат секторини ижтимоий – иқтисодий ҳамкорлигида янги лойиҳаларни амалга оширишда намоён бўлади.

Жисмоний тарбия ва спорт соҳасида давлат-хусусий шериклик - хусусий инвестицияларни жалб қилиш, ресурсларни бирлаштириш ва хавф-хатарларни тақсимлаш мақсадида давлат шериги ва хусусий шерикнинг аниқ муддатга юридик расмийлаштирилган жисмоний тарбия ва спорт соҳасидаги ўзаро самарали ҳамкорлигидир [2].

Қарорга асосан, Жисмоний тарбия ва спорт соҳасида давлат-хусусий шериклик лойиҳаси - давлат, ижтимоий, иқтисодий ва илмий-техник аҳамиятга эга бўлган жисмоний тарбия ва спорт соҳасидаги муҳим инвестициявий, инновацион, инфратузилмавий ва бошқа тадбирлар мажмуи деб таъриф берилган [2].

Шубҳасиз, жисмоний тарбия ва спорт соҳасини давлат томонидан молиялаштириш эҳтиёжларини тўлиқ қопламайди. Шунинг учун хусусий сектор томонидан инвестициялар талаб қилинади. Бундан келиб чиқиб, жисмоний тарбия ва спорт соҳасида давлат-хусусий шерикликнинг тегишли механизмини амалга ошириш долзарб ҳисобланади. Давлат-хусусий шериклиги - бу илмий- тадқиқот ишларидан тортиб то хизматларгача бўлган соҳаларда ижтимоий аҳамиятга эга бўлган лойиҳалар ва дастурларни амалга ошириш учун

давлат ва хусусий бизнес ўртасидаги институционал ва ташкилий иттифоқдир.

Дунё мамлакатларида мавжуд давлат ва хусусий шериклик муносабатларининг мазмун-моҳияти, хусусиятлари, тамойиллари, ривожланиш тарихи, ҳуқуқий асосларини ўрганиш ва уни мамлакатимизда ривожлантириш олдимизга қўйилган вазифалардан биридир. Давлат-хусусий шериклик муносабатларининг мамлакатимизда кундан кунга тараққий этиб бораётганлиги бу соҳада қилинаётган илмий тадқиқотларнинг долзарблигини ифодалайди.

Мавзуга оид адабиётларнинг таҳлили

Давлат-хусусий шериклик бўйича хорижий олимлар ўзларининг тадқиқот ишларида қуйидагича таърифлаб берган. Хорижий олимлардан М. Паздников, Е. Дынин, F. Ullah, M. Thaheem, М. Жерард, В.А. Кабашкин, В.Г. Варнавский, А.В. Клименко, В.А. Королев, Е. Белый ва К. Антоновалар ўзларининг илмий тадқиқот ишларида давлат-хусусий шерикликнинг мамлакат иқтисодиётидаги ўрни ва аҳамияти тўғрисида фикр ва мулоҳазаларини билдирган.

М. Паздников фикрича “Давлат-хусусий шериклик – давлат ва бизнес шерик бўлган ғарбий бозор иқтисодиётининг маҳаллий воситаси сифатида намоён бўлади. Бундан ташқари, шериклар тенгдирлар. Шунинг учун “Давлат хусусий шерикчилиги” атамаси қўлланилади” деб таърифлайди [3].

F. Ullah, M. Thaheemлар эса “Давлат-хусусий шериклик – лойиҳаларининг шартнома муддати лойиҳадан кутилаётган даромадлилик ва капитал баҳосига ўзини таъсирини кўрсатади” деб таърифлаган [4].

Россияда давлат-хусусий шериклик – бу маълум бир вақт учун қонуний равишда расмийлаштирилган, ресурсларни бирлаштириш, хатарларни тақсимлаш, бир томондан давлат шериги ва бошқа томондан хусусий шерик ўртасидаги давлат-хусусий шериклик тўғрисидаги битим асосида иқтисодиётга хусусий инвестицияларни жалб қилиш, давлат ва маҳаллий ҳокимияти, ўзини ўзи бошқариш органлари томонидан товарлар ва хизматлар мавжудлигини таъминлаш ва уларнинг сифатини яхшилаш мақсадида тузилган ҳамкорликдир [5].

Мамлакатимизда давлат-хусусий шериклик ва жисмоний тарбия ва спортни молиялаштириш соҳасининг моҳияти ва турли жиҳатларини ёш тадқиқотчи олимларимиз Джуманиязов У.И. (2017), Шавкатов Н.Ш. (2021), Султанов А.С. (2021), Халмуратов К.П. (2021), Юнусова С.Б. (2022), Ҳалимов Ф.Э. (2022), Тохиров Ж.Р. (2022), Мамаюсупова Д.Б. (2022), Ҳайитов С.Б. (2022), Утегенов Қ.Д. (2022), Каюмов Б.Э. (2023), Утемуратова Г.Х. (2023), Якубова С.С. (2023) томонидан ўрганилиб, докторлик диссертациялари ҳимоя қилинди.

Ёш олимларимиздан Ф. Ҳалимовнинг тадқиқот натижаларига кўра,

давлат-хусусий шерикликнинг бевосита жисмоний тарбия ва спорт соҳасида амалга оширилиши натижасида иқтисодий самарадорлик қуйидагиларда намоён бўлади: давлат бюджети ҳисобига турли хилдаги халқаро, республика ва ҳудудлараро миқёсдаги жисмоний тарбия ва спорт тадбирларини молиялаштириш қисқартирилиши; ижтимоий аҳамиятга эга тадбиркорлик фаолияти ривожланиши; истиқболда янги соҳа ва тармоқларнинг юзага келишига асос солинади; янги иш ўринлари яратилиши; давлат бюджетига солиқ манбалари ва тушумлари кўпайишини кўришимиз мумкин [6].

Бундан кўриниб турибдики, охирги йилларда олимларимиз томонидан бу соҳаларга қизиқиш кўплиги, мамлакатимиз тараққиётини янада ривожига туртки бўлади.

Тадқиқот методологияси

Мазкур тадқиқотда бир қатор маълумотлар базаларидаги илмий манбаларда ўз аксини топган маълумотлар ўрганилди ва улардаги илмий ёндашувлардан фойдаланилди. Тадқиқот ишида таҳлил, мантиқийлик, анализ ва синтез ва қиёсий таҳлил усуллари фойдаланилди.

Таҳлил ва натижалар

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги “2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида” ги ПФ-60-сон Фармони 2-иловаси билан тасдиқланган Давлат дастурининг 105-бандига мувофиқ, давлат-хусусий шериклик асосида энергетика, транспорт, соғлиқни сақлаш, таълим, экология, коммунал хизматлар, сув хўжалиги ва бошқа соҳаларга қиймати қарийб 14 млрд.доллардан иборат бўлган 154 та давлат-хусусий шериклик лойиҳаларни амалга ошириш белгиланган [1]

1-расм. Соҳалар кесимида давлат-хусусий шериклик лойиҳалари сони

Расм маълумотларидан кўришимиз мумкинки, жорий йилда мамлакатимизда давлат-хусусий шериклик асосида амалга ошириладиган лойиҳаларда экология ва сув ҳўжалиги соҳаларининг улуши кўплигини кўришимиз мумкин. Бошқа соҳалар жумладан, автомобил йўллари, логистика, спорт, авиация, туризм, маданият, чиқиндиларни қайта ишлаш, қишлоқ хўжалиги, ахборот технологиялари ва ҳуқуқни мухофаза қилиш соҳаларида амалга ошириш назарда тутилган.

Мамлакатимизда жисмоний тарбия ва спорт соҳасида давлат-хусусий шериклик лойиҳаларини амалга ошириш амалиёти эндиликда йўлга қўйилмоқда. Жисмоний тарбия ва спорт соҳасида давлат-хусусий шериклик муддати 3 йилдан – 49 йилга қадар этиб белгиланган.

Жисмоний тарбия ва спорт соҳасида давлат-хусусий шериклик лойиҳасининг концепциясини давлат ташаббускори томонидан тайёрлаш тартиби қўйидагича амалга оширилади:

1. Бир миллион АҚШ долларигача бўлган эквивалентдаги давлат-хусусий шериклик лойиҳасининг концепцияси давлат шериги яъни Ўзбекистон Республикаси Ёшлар сиёсати ва спорт вазирлиги томонидан тасдиқланади.

2. Бир миллион АҚШ долларидан - ўн миллион АҚШ долларигача бўлган эквивалентдаги давлат-хусусий шериклик лойиҳасининг концепцияси ваколатли давлат органи билан келишилгандан сўнг, давлат шериги яъни Ўзбекистон Республикаси Ёшлар сиёсати ва спорт вазирлиги давлат-хусусий шериклик лойиҳасининг концепцияси томонидан тасдиқлайди.

3. Ўн миллион АҚШ долларидан ортиқ бўлган эквивалентдаги давлат-хусусий шериклик лойиҳасининг концепцияси ваколатли давлат органи билан келишилгандан сўнг ваколатли давлат органи томонидан Вазирлар Маҳкамасига тасдиқлаш учун киритилади. Вазирлар Маҳкамаси давлат-хусусий шериклик лойиҳасининг концепциясини кўриб чиқади ва маъқуллайди, рад этади ёки маромига етказиш учун қайтаради.

Давлат-хусусий шериклик лойиҳалар туфайли соҳаларга хорижий тажриба ва технологиялар ҳам кириб келмоқда. Давлат-хусусий шерикликни ривожлантириш мақсадида, ривожланган мамлакатларнинг иш тажрибаси, муваффақиятли ишбилармонлик муҳити, ижтимоий-иқтисодий лойиҳаларни амалга оширишда давлат-хусусий шерикликнинг ўрни ва аҳамиятли жуда муҳимлигини инобатга олиб, уни ҳуқуқий асосини янада мустаҳкамлашимиз керак.

Жисмоний тарбия ва спорт соҳасида мавжуд бўлган бўш ер майдонларида давлат-хусусий шериклик шарти асосида қуриладиган ва фойдаланиладиган хизмат турлари:

- Спорт майдончалари ва иншоатлари;

- Спорт кийимлари ва жиҳозлари дўконлар;
- Фитнес марказлари;
- Меҳмонхона бинолари;
- Соғлом овқатланиш шаҳобчалари;
- Хизмат кўрсатиш шаҳобчалари;
- Бошқа хизматлар.

Давлат-хусусий шериклик давлат ва хусусий шерик (бизнес)нинг ўзаро манфаатли шериклиги экан, улар ўртасида ҳамкорликнинг асосий нуқтаси томонларнинг ҳар бирининг мақсад ва манфаатларини мувофиқлаштиришдир. Давлат-хусусий шериклик давлат ва бизнеснинг умумий мақсадлари ва аҳамияти ушбу 2-расм орқали кўришимиз мумкин.

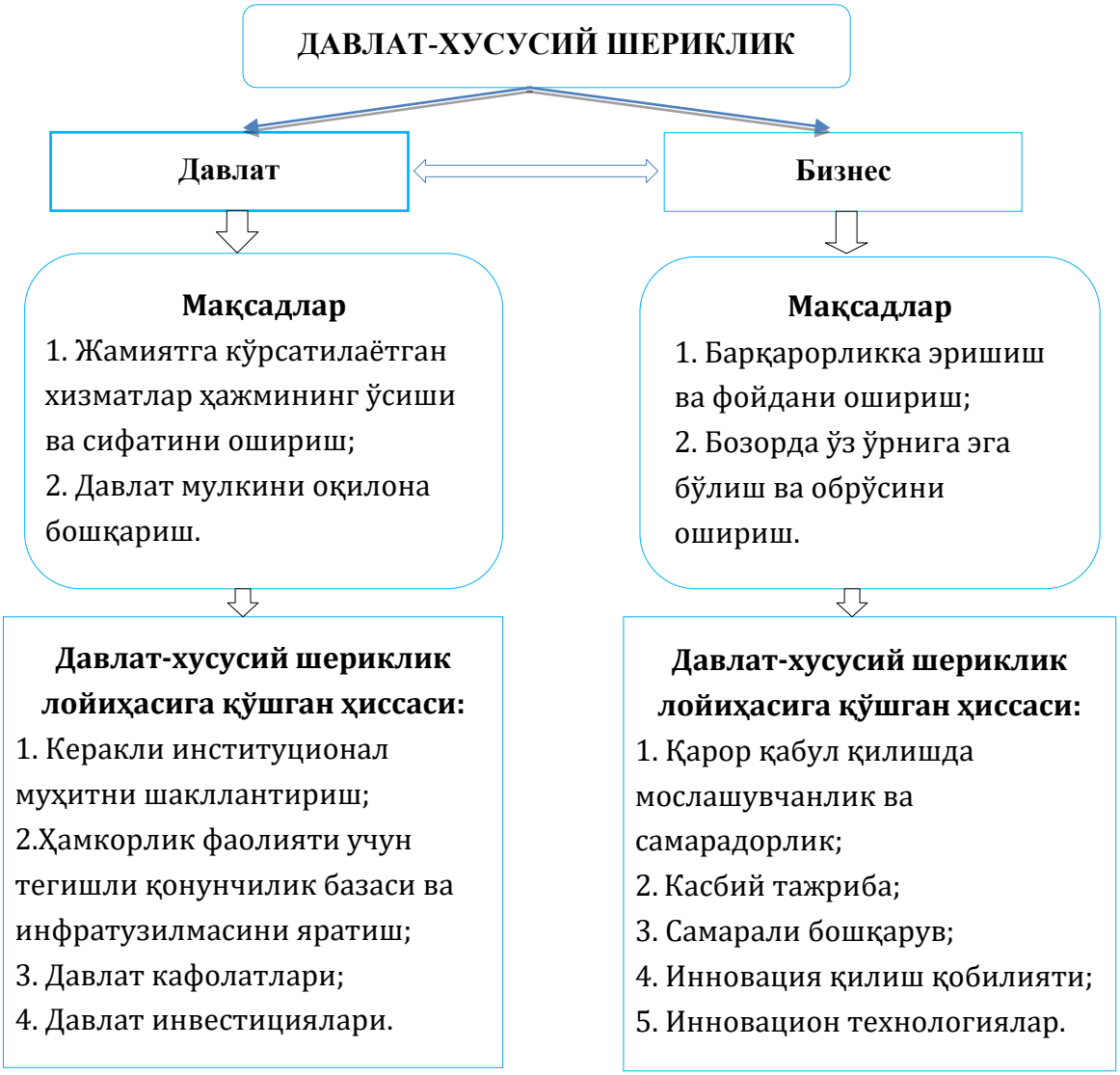

2-расм. Давлат-хусусий шериклик лойиҳаларини амалга оширишда давлат ва бизнеснинг мақсадлари ва аҳамияти

2-расмдан кўриб турибмизки, давлат ва бизнеснинг шериклик фаолияти пировардида иқтисодий комплекснинг ишлаши ва аҳоли

эҳтиёжларига хизмат қилиши учун зарур шарт-шароитларни яратиш, давлат мулкини оқилона бошқариш, инфратузилмадан фойдаланиш, мамлакат иқтисодиётининг инновацион ривожланиши учун ижтимоий-иқтисодий мақсадларни кўзлайди.

Давлат-хусусий шериклик орқали инвестицияларни жалб қилиш учун мамлакатнинг ривожланиш даражаси ва саноат ўртасида боғлиқлик хар доим мавжуд бўлиши керак.

Европа давлатларида жисмоний тарбия ва спорт соҳасидаги давлат-хусусий шериклик нафақат спорт инфратузилмаси объектларини яратиш/реконструкция қилиш лойиҳаларида, балки бошқа турдаги лойиҳаларда ҳам қўлланилади. Буюк Британияда “хусусий молиявий ташаббус” асосида жисмоний тарбия ва спорт соҳасида мутахассисларни, шу жумладан профессионал спортчиларни тайёрлаш бўйича лойиҳалар амалга оширилмоқда (яъни спорт ва таълим соҳалари кесишмасидаги лойиҳалар). Шу билан бирга, шерикликда нафақат давлат ва бизнес вакиллари, балки олий ўқув юртлари, шунингдек, ижтимоий йўналтирилган жамоат ташкилотлари ҳам иштирок этадилар. Бундай лойиҳаларда бозор улушини оширишдан манфаатдор бўлган спорт буюм ва анжомлари ишлаб чиқарувчилари ҳам иштирок этадилар.

Жаҳон амалиётида давлат-хусусий шерикликнинг қуйидаги моделларини қуйидаги 3-расмда кўришимиз мумкин [7].

Ташкили	Молиявий	Кооператив
Ташкилий моделларда мулк муносабатларига чуқур тажовуз, қоида тариқасида, содир бўлмайди, давлат ва хусусий шериклар ўртасидаги ҳамкорлик учинчи ташкилотларни жалб қилиш, муайян функциялар ва шартнома мажбуриятларини бериш, объектларни ташқи бошқарувга ўтказиш имкониятларидан фойдаланиш орқали амалга оширилади. Ташкилий моделга консессия кўринишидаги давлат-хусусий шериклик киради.	Молиялаштириш моделларига давлат-хусусий шерикликнинг қуйидаги шакллари киради: Тижорат ёллаш, лизинг, лизикнинг барча турлари, дастлабки ва комплекс лойиҳаларни молиялаштириш	Кооператив ёки ҳамкорлик модели жамоат манфаати сифатида янги фойдаланиш қийматини яратиш жараёнининг алоҳида босқичлари учун масъул бўлган бир қатор шерикларнинг саъй-ҳаракатларини бирлаштиришнинг турли шакллари ва усулларини ифодалайди. ДХШ конвенциясининг асосий принципи шундан иборатки, давлат унга қандай хизматлар ва инфратузилма кераклигини белгилайди ва хусусий инвесторлар давлат талабларига энг мос келадиган таклифларни илгари сурадилар.

3-расм. Давлат-хусусий шериклик моделлари

Давлат-хусусий шерикликни ривожланиш жараённи тезлаштириш учун қуйидагилар зарур:

- хусусий бизнеснинг барча мумкин бўлган соҳаларидан максимал даражада фойдаланиш;
- давлат-хусусий шерикликнинг норматив-ҳуқуқий базасини янада мукаммаллаштириш ва такомиллаштириш;
- давлат-хусусий шерикликнинг янги механизм, модел, усул ва схемаларидан, хусусан, тўлиқ ҳаёт даври шартномаларидан фойдаланишни кенгайтириш.

Давлат-хусусий шериклик механизми – давлат ва муниципал ҳокимиятларнинг лойиҳаларни молиялаштиришдаги чекланган имкониятларини енгиб ўтиш, баъзи рискларни хусусий секторга топшириш, тақдим этилаётган ижтимоий хизматларнинг сифатини ошириш ва давлат инфратузилмаси объектларини бошқариш самарадорлигини ошириш учун хусусий секторнинг бошқарув кўникмалари ва тажрибасидан фойдаланиш имконини беради [8].

Давлат-хусусий шериклик механизми BOT (қуриш, ишлатиш, узатиш) имтиёзларда асосий молиялаштириш усули сифатида ишлатилади. Давлат-хусусий шериклик лойиҳаларини консессия асосида амалга ошириш доирасида спорт мажмуаси хусусий шерикга топширилиши мумкин. Бундай ҳолда, лойиҳанинг рентабеллигини ҳисоблаш учун қуйидаги формуладан фойдаланилади.

$$\boldsymbol{R = \frac{Pr_{com} + Pr_{soc}}{I}}$$

бу ерда: **R** - рентабеллик, $\mathbf{Pr_{com}}$, $\mathbf{Pr_{soc}}$ - тижорат ва ижтимоий ташрифлардан олинган фойда; **I** - лойиҳага инвестициялар.

Давлат-хусусий шериклик соҳасидаги шартноманинг мақбул шаклларидан бири ҳаёт цикли шартномаси (LCC) ҳисобланади. Бунда биринчи хусусий шерик ўз маблағлари ҳисобидан объектни лойиҳалаштирадиган ва яратадиган, сўнгра белгиланган параметрларга мувофиқ объектни сақлаш учун давлатдан тўловларни оладиган шартнома. Инвестиция босқичи бўйича ҳамкор харажатлар “капитал grant” томонидан бартараф этилиши мумкин. Давлат-хусусий шериклик соҳасида DBFM (лойиҳалаш, қуриш, молиялаштириш, сақлаш) ва DBFO (лойиҳалаш, қуриш, молиялаштириш, бошқариш) каби давлат-хусусий шериклик моделлари ҳаёт цикли шартномасини (LCC) молиялаштириш моделига мос келади. Бунда ушбу схемани қўллаган ҳолда, лойиҳанинг рентабеллиги қуйидагича ҳисобланади [9].

$$\boldsymbol{R = \frac{D * n}{I}}$$

бу ерда: **R** - рентабеллик, **D** - ижара тўлови кўринишидаги даромад; **n** - лойиҳани амалга ошириш; **I** - лойиҳага инвестициялар.

Давлат-хусусий шерикликда консессия ва ҳаёт цикли шартномасининг қиёсий таҳлили шуни кўрсатадики, бунда шартноманинг иккинчиси афзаллиги очиб беради. Давлат-хусусий шериклик соҳасидаги шартномаларининг афзалликлардан бири шундаки, жисмоний тарбия ва спорт иншоотларини тўғри сақлаш шартларига кўра, хусусий шерикнинг инвестиция даромадлари ҳосил бўлган трафикка боғлиқ эмас ва фойда етишмаслиги давлат томонидан хизмат тўловлари туфайли қопланади.

Хулоса

Жисмоний тарбия ва спорт соҳаси давлат-хусусий шериклик воситаларидан фойдаланиш бўйича хорижий давлатлар тажрибани ўрганиш ва уни қўллаш келажакда самарадорлигини исботлади. Шундай қилиб, аҳолини спортга жалб қилиш учун жисмоний тарбия ва спортни молиялаштиришнинг қўшимча манбалари зарур. Бу ўз навбатида инвесторлар учун тегишли шарт-шароитларни яратишни талаб қилади. Шу сабабли, кичик ва ўрта корхоналарнинг устувор ривожланиши ва давлат-хусусий шериклик моделларининг турли шаклларини ишлаб чиқиш кераклигини кўрсатади.

Умуман олганда мамлакатимизда давлат-хусусий шерикликнинг ривожланишига бир қатор меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларнинг камчилиги ва йўқлиги, маъмурий тўсиқлар, юқори малакали кадрларнинг етишмаслиги, томонлар ўртасида ўзаро ишончнинг етарли эмаслиги ва уларнинг фаолиятининг пастлиги тўсқинлик қилмоқда.

Жисмоний тарбия ва спорт хизматларини кўрсатиш самарадорлигини ошириш учун давлат-хусусий шерикликни ривожлантириш қуйидаги асосий сабаблар боғлиқ деб ҳисоблаймиз:

1. Жаҳон амалиётида жисмоний тарбия ва спорт соҳасида асосан бюджет лойиҳаларини амалга ошириш харажатлари ва муддатларининг ошиши билан боғлиқ бир қатор муаммолар мавжуд. Шу муносабат билан лойиҳаларни амалга ошириш ва бошқариш учун аралаш вариантлардан фойдаланиш давлат харажатларини камайтириш ва спорт иншоотларини қуриш лойиҳаларини амалга ошириш вақтини қисқартиришнинг мумкин бўлган вариантларидан биридир.

2. Жисмоний тарбия ва спорт инфратузилмасини ривожлантириш давлат ривожланиш сиёсатининг устувор йўналишларидан бири ҳисобланади. Бизнинг фикримизча, жисмоний тарбия ва спорт инфратузилмасининг ишлаши учун самарали ва сифатли шарт-шароитларни яратишга қаратилган давлат-хусусий шериклик мумкин бўлган вариантлардан бири бўлиши мумкин.

3. Жисмоний тарбия ва спорт соҳаси фаолияти самарадорлигини давлат–хусусий шериклик тамойиллари асосида баҳолаш тизимини яратиш зарур. Бунда жисмоний тарбия ва спорт соҳасида давлат-хусусий шерикликнинг етарли даражада ривожланмаганлигига қарамай,

жисмоний тарбия ва спорт ташкилотлари ва корхоналари ўзларининг саъй-ҳаракатларини бирлаштириб, инфратузилмани сақлаш, жисмоний тарбия ва спорт хизматларини кўрсатиш учун янги спорт иншоотлари яратиш ва ҳоказо.

4. Жисмоний тарбия ва спорт соҳасида хизматларини кўрсатишни яхшилаш учун кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш зарур.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, биринчидан, жисмоний тарбия ва спорт соҳаси ва бизнес ўртасидаги ўзаро ҳамкорлик учун давлат-хусусий шерикликни ривожлантириш илмий тадқиқотлар нуқтаи назаридан ҳам амалий нуқтаи назаридан ҳам жуда долзарб вазифа деб ҳисоблаймиз; иккинчидан, жисмоний тарбия ва спорт фаолиятининг ҳозирги ҳолати, жисмоний тарбия ва спорт ва бизнес ўртасидаги ўзаро муносабатларнинг барча шаклларининг табиати, роли, ўрни шу жумладан давлат-хусусий шериклик шаклида белгилашда муҳим аҳамиятга эга; учинчидан, давлат-хусусий шерикликнинг ривожланиши барқарор ўсиш учун шарт-шароитларни таъминлаш, миллий иқтисодиётнинг рақобатбардошлигини оширишда давлат ва бизнеснинг умумий манфаатларининг сабаби ва натижаси, жамиятда аҳоли саломатлигини яхшилаш кафолати ҳисобланади.

Фойдаланилган адабиётлари рўхати

1. Давлат-хусусий шерикликни ривожлантириш агентлиги www.pppd.uz сайти маълумотлари. https://www.pppda.uz/10897

2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 01 мартдаги “Жисмоний тарбия ва спорт соҳасида давлат-хусусий шерикликни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 184-сонли қарори. www.lex.uz

3. Паздников М. Государственно-частное партнерство: суть и понятие. URL: http://politmanagement.ru.

4. F.Ullah, M.J. Thaheem et al., A review of public-private partnership: Critical factors of concession period Journal of Financial Management of Property and Construction, 21 (3) (2016), pp. 269-300, 2016.

5. Теоретические основы государственно-частного партнерства: материалы лекций Финансового университета при Правительстве РФ по дисциплине «Управление проектами государственно-частного партнерства в регионах Российской Федерации». М., 2013. С. 2

6. Ҳалимов Ф.Э. Жисмоний тарбия ва спорт муассасаларида молиявий муносабатларни такомиллаштириш. Иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD) диссертацияси автореферати. – Тошкент, 2022. 62-б.

7. А.П. Косинцев., Д.А. Обожина. Государственно-частное партнерство как эффективная форма привлечения инвестиций в сферу физической культуры и спорта. Вестник УрФУ. Серия экономика и управление. № 3/2013.

8. Мамаюсупова Д. Б. Давлат-хусусий шериклигининг мазмуни ва ўзига хос хусусиятлари. Илм сарчашмалари илмий журнали. 1/2021.

9. Schepalina A.N. (2015). The profitability of PPP projects in the sphere of physical culture and спорта. Siberian financial school, №6 (113), 41-43.